Keep proportion in length
Yao umra jawabuna leka
Baqi zabardast dy

Para - II

سوال نمبر ۵:-

د خوشحال خان بابا د شاعرۍ نبغکاره اړخونه د قلم څوکې ته اوسپارئ:

جواب

خوشحال خان خټک:

خوشحال خان خټک یا خوشحال بابا
د پښتو ادب یو ښې ده ډېرو لوړو لوړ نه لوړه عالي شخصیت
دے. خوشحال بابا شاعر هم وو، ادیب هم وو، ده رباب
و ستار سره مینه هم وه، لوړی ډال و جنګ سره ئې
دوستي هم وه. خوشحال بابا د ے پېره سره د ښکار شوقي هم وو
خوشحال بابا ده پښتو ژبه کې شعر و ادب کې داسې ځائ نه
نشته چې خوشحال بابا یې لینې کار نه وئې کړے.

د زیږیدنے نیټه:

خوشحال بابا ده "نور الدین اکبر" په زمانه
کښې د شهباز خان کره په کال "۱۰۲۲ هجري" کښې زېږیدلے
وو. شهباز خان دا مغلو له طرفه د فتکو خان دولو
پو جنګو سړی وو. د خوشحال بابا د لوړو په سوریې کښې
پیدا شو او لوئ شو. خود ے پېره سره خوشحال بابا لوئ لوئ
ادیب، شاعر، عالم هم وو. ده خوشحال بابا علم زیات
له د ذاتي مطالعې، او مشاهدې نه حاصل شوې دوو.

اګر که درس و تدریس کښې سره موږ ته ضرور ناست دوخی د بنګار شوق سبق ته لیږي پاته نه شو دو۔

د شاعرۍ شمارۍ اهم خونه:

د خوشحال خان خټک د شاعرۍ بنګاره اهم خونه څلور دي. لکه:

1. قومي یا وطني شاعري
2. عشقیه شاعري
3. رزمیه شاعري
4. اخلاقي شاعري

قومي یا وطني شاعري:

د خوشحال بابا وطني او قامي شاعري د هغه د شعر و شاعرۍ یو مهم حصه ده. ده هغه ده ادب دے برخه کښې یو خود اپښتنو او مغلو تاریخ دے لویل خوته ده پښتنو د معاشرتي خیالاتو بیان او تبصره ده۔ خوشحال خان بابا د اخپل قوم سره مینه محبت، حب الوطني، آزادي او خودارۍ په اخپل کلام کښې ظاهره کړې ده. لاندې د خوشحال بابا د قامي او وطني شاعرۍ نه سوال اشعار پیش کړے شوي.

تیراه مې ولیده راعلم لز سوات
پښتون مې ولیدو لوئ لوئ ذات

ے عقل و همت مې د چا و نه لیدو
په بېرته راغلم ناست یمه لا مات

تشریح:

په دې شعر کښې خوشحال بابا د پښتنو د نه اتفاقۍ باره کښې خبره کړې چې مه د پښتنو ده تیرانه دښتني تر سواته لوی لوی قامونه ولیدو. خو دې کښې مې اتفاق و نه لیدو. پښتنه د آزادۍ نه غافله دي او اپل منز کښې جنګیږي او مه چې د پښتنو ده حالات وکتو نه زړه مې مات شو

پوهل قبائلي وائي چه

ے نن به درست د هندوستان دولت د دوي وو
پښتانه که کړ همت نه وي جهال

تشریح:

په دې شعر کښې هم خوشحال بابا په پښتون قام باندې تنقید کړې دے. بابا وائي که د پښتنه همت اوکړي او پوره قبائلي شي نو د هندوستان بادشاهي به د دوی په لاس شي او د مغول به اپل غلامان کړي

خوشحال بابا پوهل قبائلي هم د پښتنو په اتفاق باندې تبصره کړې ده. بابا فرمائي چې

ـــ هره چاره د پښتون تر مغل ښه دا
اتفاق ورته نشته بد پرې ارمان دے
که توفیق د اتفاق پښتانه مومي
زوړ خوشحال به دوباره شي په دا ځوان

تشریح:

خوشحال خان خټک په دے شعر کښې فرمائي چې پښتون د مغلو د مقابله ښکلي خلک دي خو افسوس ده دے چې دي کښې اتفاق نشته او خواره واره پراته دي۔ که چرې دي راپاسیدو او پورته شي نو خوشحال خان ماته چرے به بیا ځوانه شي یعني زه هغه مات زړه به بیا روغ جانه شي۔

عشقیه شاعري:

خوشحال بابا په اقبل شاعري کښې ده عشقیه شاعري مجموعه هم شته دے۔ د هغه د عشقیه شاعري خوصیت دا دے چې هغه د محبوب سره د عشق په اظهار کښې هم افضل ځان اوچت ساتي۔ د هغه د عشقیه کلام څو شعرو دي چې:

ـــ چې ئې ځان سره آشنا کړم
له هر چه ئې ردیه شا کړم

تشریح:

خوشحال بابا ده اخپل محبوب باره کښي لیکي چي زه د محبوب په عشق کښې ګرفتار شوم لو ماته د خپل محبوب نه علاوه بل څوک نه ښکاري دو - زما د محبوب حسن دومره زیات دی چي د هغې مخي ته بل هر څه کم ترده -

په بل ځاي بابا د محبوب سره د عشق اظهار داسي کوي -

زلفې چي وال ښې لو پار لره کنه
لورې چي تیرې شي لو غوزار لره کنه
سله راته وائي چي په خلقو نظر مکړه
سترګه چي پیدا دي لو دیدار لره کنه

تشریح:

په دې شعر کښي خوشحال بابا د محبوب د حسن په تعاریف کښي وائي چي زما محبوب کله زلفې کولو کښي او خپل زان خپل عاشق ده پاره تیار کړي لو مه د خپل محبوب د دیدار نه معنع کاوئي - زکه چي زما محبوب خو زما د پاره زان تیار کړے دے کله خو چي خلق لوره د جنګ د پاره تیارئي د هغه سے زما محبوب زما د پاره زان تیار کړے چي زه د هغې د پاره وګورم -

رزمیه شاعري:

څنګه چې خوشحال بابا خپل کلام کښې
د عشقیه، صوفیانه او وطني شاعرۍ برخه ده. د هغه سې
خوشحال بابا د جنګ، توري یاد ذکر هم شته - څو که
خوشحال پلار به ښکلې خان وه او د توري په سوري
کښې پیدا شوی دی، او لوی شوی لو د هغه رنګ هغه، د خپل
کلام برخه هم جوړه کړې وه. خوشحال بابا فرمائي -

لا لا تراسه ئې ما زغه په ګلار نه دي
چه چې مه پره سر د اخلي په ټنګ دے

تشریح:

په دے شعر کښې خوشحال بابا د خپلې بهادرۍ خبره
کړي - خوشحال بابا وائي مه چې زړه او سپور یې چه
سره جنګ کړے دے هغه به واپس او بېرته نه دي
زمه سره جنګېدو نه پس هغه ورک شوي دي او د هغې
طاقت ختم شوی دے -

یو بل ځائې بابا فرمائي:

ے پښتانه د بل څه فکر کړي نه پوهه دي
بے له توري خلاصي نشته په بل کار

تشریح:

په دے شعر کښې خوشحال بابا د پښتو تنقید

هم کړې او جنګ کولو بلد هم ورکړې ده - خوشحال بابا پښتون
قوم ته وائي چې که تاسو د سوچ لرې چې بغیر ده جنګ
به خپل حق حاصل کړې لو تاسو ناپوهې یې ځکه چې بغیر
د جنګ نه چه ته څوک نه حاصل کیږي

اخلاقي شاعري:

د خوشحال بابا اخلاقي شاعري هم ډیره
جامع شاعري ده - اخلاقي شاعري کښې خوشحال
بابا ده اخلاقیاتو په هر اړخ خیال کړې دے -
د خوشحال په اخلاقي شاعري الیکي شوی څو شعر دغه
دي:

چې دروغ ترخولې وباسي ملا خوله ده
چې رښتیا ترخولې وباسي خوله هغه

تشریح:

په دې شعر کښې خوشحال بابا په اخلاقیاتو خبره کړه
چې کم سړي دروغ وائي هغه بازنیا څوک اعتبار نه کوي
خوشحال بابا وائي چې کم خلقو د دروغ ویلو عادت وي لو
ده هغه په رښتیا وایلو هم څوک بیا یقین نه کوي - یعنې
خوشحال بابا د دروغ وایلو نه منع او د رښتیا وایلو ترغیب
ورکړې دے -

پوهل ځاني که خوشحال بابا اخپل اظهار په ده سې

الفاظو کښې کړې چې:

۷ - چې شکر نه کړي کم له نعمت کړیا
چې صبر نه کړي کم له همت کړیا

تشریح:

په دې شعر کښې خوشحال بابا د اخلاقو لوړ اوج پابندي نظر اچولې دے چې کم خلق شکر نه اداسي نو الله تعالیٰ هغه د خپل نعمت نه محروم کښي. د هغه رنګه چې کم خلق په مصیبتو صبر نه کوي نو هغه کښي د حالاتو برداشت کولو همت نه وي.

لوړ ځائي د صبر تلقین په داسې الفاظو کښې کړے:

۸ - له کوشش کړه په اخلاص زه ئې ضامن یم
که کامران په خپل مراد نه شې سړے

تشریح:

په دې شعر کښې خوشحال بابا د صبر کولو او پښه اخلاص وینه کښي چې که انسان هر کار د پاره په صبر او اخلاص سره کوشش کوئي نو دا ئې ذمه واري اخلم چې هغه کس به خامخا کامیاب کیږي.

خلاصه:

خوشحال بابا د پښتون قوم لوئې خزانه ده
خوشحال بابا د خپل نوائي سره د پښتون قام پالنه
کړې او خپل شعر و ادب په ذریعه ائي د خپل قام سره

ملا خیله مینه، حب الوطني او ده هغې اصلاح کلمې نه او همیشه د پښتنو په اتفاق باندې زور کړے.

سوال نمبر 3

حمزه بابا د شاعرۍ جامع جائزه واخلئ.

جواب:

حمزه خان بابا:

امیر حمزه خان شنواری د ملک میرباز خان کره د لوارګی په مقام د دسمبر په میاشت کال ۱۹۰۷ عیسوی کښې زیږیدلی وو. تعلیم ئې ښه کړی وو او پښتو ددو.

ژوند او شاعري:

حمزه بابا ده پینځم جماعت نه شعر و شاعري شروع کړې وه. اول کښې به ئې د اردو ژبه کښې شاعري کوله. خو په کال ۱۹۳۰ کښې د خپل پلار د مرګ نه پس سید عبد الستار شاه چشتي لاس نیوه او کړه او د هغه په وینا ئې د پښتو ژبه شاعري شروع کړه. حمزه بابا د شاعرۍ سره سره پښتو ادب کښې هم ډیر کار وکړو. حمزه بابا لوړ ډیر لوی شاعر، افسانه نګار، ډرامه نګار، نقاد ناول لیکونکی عالم او صوفي وو. په شاعرۍ کښې هغه ټول شمیر اصناف جیر کړي. په ټولو کښې خالصه کار په غزل ګوئی کښې دی. چې د کوم په وجه هغه ته بابا د غزل هم وائي.

تصنیفات:

حمزه بابا د ډیرو تصنیفاتو مصنف دے چې څه نثر دي او څه د شاعرۍ په شاعرۍ کښې ئې غزلې ئې دومبی شعري تصنیف دے له دي نه علاوه:

پلوشې

ډیوه

سپرلي په آئینه کښې

د زړه آواز

پرې وتي دهغه شاعرۍ مجموعه ده.

د شاعرۍ اړخونه:

د غزل بابا د شاعرۍ بنیادي اړخونه دا دي ديکه:

1. صوفیانه شاعري
2. په شاعرۍ کښې پښتون ولي
3. عشقيه شاعري

صوفیانه شاعري:

حمزه بابا د تصوف کښې د وحدت الوجود قائل دے. د حمزه بابا فلسفه د تصوف فلسفه ده او زما پوهې فلسفه نه ده. دهغه تصوف د پو صلحان او د پو پښتون

١

تصوف دے. حمزه بابا د وحدت الوجود اظهار په دې غزل کوي:

ے سه او یار که مخامخ کړي څه حاصل دے
ائینه به ائینې ته مقابل کړه

تشریح:

په دے شعر کښې غزل بابا د عقیده وحدت الوجود اظهار کوي - حمزه بابا وائي چې سه که زه سه یار ته مخامخ کړی اوس سه چې الله تعالی ته ځان مخامخ کښي لوداسے ده چې لکه ذره په آئینه کښي گورم - حمزه بابا د قدرت په هر نظاره کښي ورته الله تعالی ښکاري. ذرے چې هغه ته زان کښي هم د الله تعالی د ذات ښکار ښکاري.

ے صاته ني هر شے لکه د ذره ښکاري
ستا د جهان زاهره څه ښکاري

تشریح:

په دے شعر کښې شاعر فرمائي چې صاته خوده جهان ~~سه~~ لکه د ه آئینه په رنګ صافه ښکاري. شاعر وائي چې څنګه د انسان په زړه کښي د الله تعالی مینه راشي لو ذ هغه زړه هر څه نه ~~صفا صفا~~ پاک شي او بیا هغه ته د دنیا او د دے هر څه هم پاک ښکي -

په دې شعرانو کښي حمزه بابا د تصوف د شاعرۍ اظهار په داسې الفاظو کښي کړی دی:

راشه که ځان وینې اشنا د حمزه مخ اووینه
اوره دې پورته کړه حجاب چې زه حمزه اووینه

تشریح:

په دې شعر کښې حمزه بابا د عقیده وحدت الوجود په زورګاره اظهار کړی دی. حمزه بابا وائي چې د الله تعالی ذات په دې دنیا کښې هر ځائې دی ده دې دنیا هر څۀ مونږ ته د الله د ذات ګواهي ورکښي او په دې هر څۀ کښې الله تعالی داخیل بیده سره د محبت تعبیر ~~تعبیر~~ نښتي هم دي

حمزه بابا شاعري کښې پښتون ولي:

حمزه بابا خنګه چې
په تصوف کښې د کمال درجې شاعري کړي ده هغه سې حمزه بابا پښتون قام او پښتو لي ستائنه کړې ده. حمزه بابا لو پښتون دوست او په پښتو مئين شاعر دے. حمزه بابا فرمائي:

صه کوز درته لیمه کړه زما سرنه ښیښېدۀ
شايد چې په الفت کښې هم افغان پاتې کیدم

تشریح:

حمزه بابا په دې شعر کښې په عشق کښې هم پښتون ولي ظاهره کړي دي. په عشق کښې چې خنګه محبوب صینه کښې سره ښیبول د عاشق د پاره غلط خبره مه ده هغه سے دېر شاعرانو هم په خپل شاعري کښې ذکر ښیښتولو ذکر

کړي دے خو حمزه بابا وائي چې زه پښتون يم او زما سر محبوب مخې ته هم زه نه ټيټوم ۔

لوبل ځائې غزل بابا پښتون دلې باره کښې اظهار په دے ډول کښې:

~ وائي اغيار چې د دوزخ ژبه ده
زه به جنت ته د پښتو سره ځم

تشريح:

خلک چې زنبه خلق وائي پښتون کافر دي او دوزخ ته ځي نو حمزه د هغې جواب په دے شعر سره کوئي چې که د هر چا د خيال دے چې پښتو نه کافر دې خو وئي چې زه به جنت هم د پښتو سره ځم

لوبل شعر کښې غزل بابا وائي

~ ما حمزه له پشري باده خاوره
به مينا غلې پيمانه کښې د افغان را

تشريح:

حمزه فرمائي چې اے افرابا مله پشري شراب د افغان په کاسه کښې راکړه يعنې هغه پښتو لوئې چيز به ده مره ډيره واچې وائي چې خرابا مانه اسلام تعليمات په پښتو کښې راکړه يعنې هغه د اسلام زده کول ډيره پښتون طبيعت ته ډير مناسب کښې ۔

ـــ دا امید مې د پښتون اشنا په نه دی
چې ملبه نې له حجرې تلې نه وي

تشریح:

په دې شعر کښې حمزه بابا د پښتون قام د عزت د لمن، د پښتو ازلي، د هغه د انفرادي او اجتماعي ژوند مرکز ته اشاره کړې ده حمزه بابا وائي پښتون ډیر ملیم دوست خلق دي او د خپل ملېمه ډیر عزت کوئي وائي زما دا یقین نه کېږي چې ساره څوک ادئي چې لو پښتون زما ملیمستیا نه ده کړې یعنې څپل حجره کښې اے زما قدر نه دې کړې ځکه چې پښتون په خپله حجره کښې د خپل دښمن قدر هم کوئي.

عشقیه شاعري -

حمزه بابا اخپل عشقیه شاعري لو خاص حیثیت لري. حمزه بابا عشقیه شاعري کښې زړه موضوعاتو له نوي رنګ ورکړي دي - د هغه عشقیه شاعري کښې جرګې او روایت ځنګه په ځنګ دي. از پښتو ژبه له چې دې شاعري کې ځکوله بحرکې ورکړې ده هغه مثال نه میلاویږي - د غزل بابا د عشقیه شاعري څه شعرونه دي چې:

ـــ شوګیري د خپل زنګون د پاسه خوند که
خوره خوب د پاره سته زنګون پګار دی

تشریح:

په دې شعر کښې حمزه بابا د خپل محبوب سره مخاطب دے چې ستا په یاد کښې مه لټوله شپې شوګیر کړې دي ما په خپل زنګون سر کیښودو او ستا شپون یادون مې مې کول. خو اوس چې ته راسره ئې لو اوس به زه ستا په زنګون سر ته قیام او بو خوندور خوب به کوم. زما د خوب به ستا د زنګون په وجه ډیر خاست وي.

یو بل ځائې کښې حمزه بابا په دې ډول خبره کړې:

> ے یاره چې اسمان ته دې پانګه کوري
> سترګي ذې زمنه په مخ کښې څنه ګوري
> غل د محبت غلطي دے نه شي
> څوک چې په محفل کښې چه نه ګوري

تشریح:

دهغه شعر کښې حمزه بابا په محفل کښې ناست د خپل محبوب سره د سترګو د جنګ خبره کښې. غزل بابا وائي چې ته کله په محفل کښې ناسته ئې او زمه مخ ته په کتو ئې او ته نظر دے خپل یلال که زړه چې په محفل کښې ناست د لور خلق به خبر شي زموږ د سترګو په جنګ ځکه چې په محفل کښې د محبت لوبې پانزي دا لټول محفل نه دي.

خلاصه:

اخیره دا چې حمزه بابا لوی لوی شاعر او ادیب
وو د هغه د پښتو نثر ذخیره او شاعري یا دیره خدمت
لازوال دے۔ هغه چې خپل کلام د وې سو مره خو کلاله
پښتو ژبه له ورکړې ده هغه له ډیرو ښوره ده۔ هغه
په تصوف کښې اعلی درجه رسیلې وو او د دوسره نی پښتو
لوئي هم پاللې دو په غزل گوئی کښې هغه د بابائے
غزل یا غزل بابا په نوم یاد یږي: د هغه مرګ د پښتو
ادب لوم پر نقصان وو۔

سوال نمبر ۲

رحمان بابا پوه اولسي شاعر دے د رحمان دا شاعرۍ
بنفکاره اړخونه رااخبر کړی۔

جواب

تعارف:

رحمان بابا د پښتو ادب لوئ شاعر دے۔ رحمان بابا کلام ډیر خائسته، مؤثر او ساده دے دغه وجه ده چې دهغه شاعرۍ د هر عمر یعنې زاړه، ځوانان، ماشومانه او زنانه ټول ئې خوښوي۔ رحمان بابا اخپل کلام کښې د ادب هر لوڅ ځل بنفکاره کوي دغه په اخپله شاعرۍ کښې د پښتون اولس هر لوڅ خنګه ښیرا لے ده۔ دهغه په اخپل کلام کښې صوفیانه، عشقیه او اخلاقي شاعرۍ ډیره موثره ده۔

رحمان بابا ذاتي معلومات:

زیږیدو ځائے : بهادر کلے پشاور
زیږیدو کال : 1042 هجري
د مرګ نیټه : 1118 هجري
مزار / زیارت : هزار خواني پشاور

د شاعرۍ بنفکاره اړخونه:

د رحمان بابا د شاعرۍ بنفکاره اړخونه دا دي۔

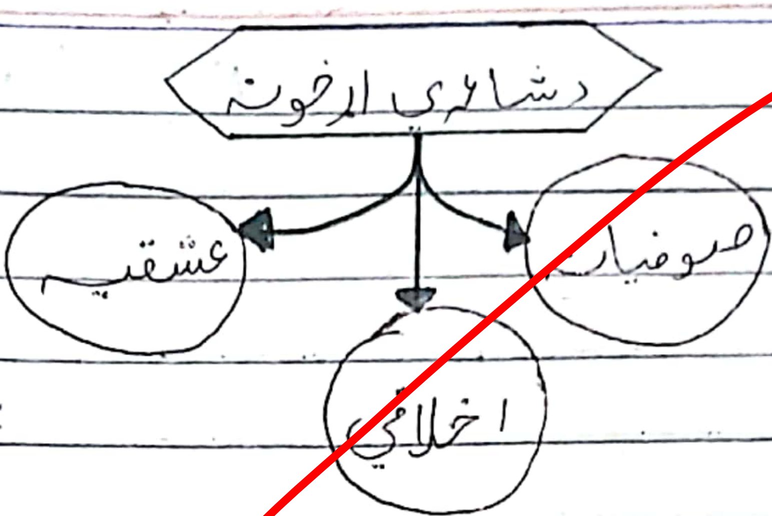

صوفیانه شاعري:

رحمان بابا د پښتو ژبې یو ډیر لوی
شاعر دے۔ د هغه په شاعرۍ کښې صوفیانه کلام یو ډیره لویه
برخه ده۔ هغه د تصوف یو ډیر ستر مقام ته رسیدلے وو۔ هغه
د تصوف په برخه باندې چې کومه ژبه استعمال کړې ده هغه ډیره خاسته،
نرمه، ساده او موثره ده۔ رحمان بابا ته خو د صوفیانو سردار
ګڼلے شي۔ د هغه شاعري هر عمر کس په ژبه باندې
رازي۔ رحمان بابا فرمائي چې

که په صورت د محمد نه وې پیدا
پیدا کړې به خدای نه وه دنیا

تشریح

په دې شعر کښې رحمان بابا فرمائي چې د دنیا
الله تعالی د افضل محبوب د پاره پیدا کړے ده۔ رحمان بابا
د الله رب ذوجلال د افضل محبوب باره کښې ذکر کړے دے

چې الله تعالیٰ د خپل محبوب یعنی محمد رسول الله ﷺ د پاره د ټول جهان لوړ دے هر څۀ موجود کړي دي ـ

په بل ځاي کښې وائي چې

ے عشق په هسې رنګ مقام بازي قائم کړم
چې وصال دے که بیلتون دے نۀ پوهېږم

تشریح

په دے شعر کښې رحمان بابا د عشق حقیقي باره کښې بیان کړے دے۔ رحمان بابا عشق حقیقي داسې مقام ته رسېدلې وو چې هغه د خپل محبوب د وصال او هجران کښې فرق نۀ شو محسوس کولے۔ یعنې هغه هر وخت د خپل محبوب سره په دیدار وو او هر ځاي به ورته خپل محبوب ښکاریدو ـ

په بل شعر کښې رحمان بابا د خپل صوفیانه انداز بیان په داسے الفاظو کښې کړے دے چې،

ے محب نۀ دے که دا درست جهان زما شي
چې بادشاه د درست جهان مې دي مونږ ے

تشریح:

رحمان بابا د حقیقي عشق بیان په دې توګه کوي چې د جهان بادشاه زما محبوب دې یعني هغه الله تعالی ته ډیر محبوب وائي. وائي زما محبوب چې دې هغه د دې جهان بادشاه دې او کله چې ما ډیر ذان د هغه په رضا کړې دې نو هغه به د جهان تقول زما کښي. هغه په دې شعر کښي د قرآن هغه ایت ته اشاره ده. قوم کښي چې الله فرمائي

مفهوم:

چې کله انسان ځان ته د الله په رضا ذان رضا کړلو الله به هغه کښي چې خپه ستا رضا ده.

اخلاقي شاعري:

پښتو ادب کښي د اخلاقي شاعري برخه دیر شاعران شته خو د اخلاقي شاعري ته چې څنګه شکله رحمان بابا ورکړې د هغې مثال په درست جهان کښي نشته. رحمان بابا په ډیر کلام کښي داسې اشعر ویلي دي چې هغه د نصیحت په ډګر کې دي او د عامو خلقو په ژبه د متلونو په ډول پاته دي. څنګه چې رحمان بابا وائي

> خیل پیر دې به کښي معلوم شي اے رحمانه
> ګله ګله د غمونو باران ښه وي

Scanned with CamScanner

تشریح:

په دې شعر کښې رحمان بابا لو حقیقت بیان کړې دے او پښتو ته ئې تسلي هم ورکړې ده۔ رحمان بابا وائي چې د غمونو نه مه پریشانه کیږې د غمونو مونږ ته د خلقو حقیقت ښکاره کوي۔ مونږ ته معلوم شي چې په سخت وخت کښې سوک زمونږ سره وي او څوک زمونږ نه مخ اړوي

یو بل شعر کښې بابا فرمائي چې:

هر سړے لټ خپل مطلب پورې یار دې
صادق خدای پیار یار بیل یې نه دې

تشریح:

په دې شعر کښې هم رحمان بابا لو حقیقت بیان کړې دے۔ بابا ارشاد فرمائي چې نن سبا ~~خلق~~ خلقو کښې اخلاص نشته د دې یارې دوستي د مطلب سره تعلق لري۔ که ~~[illegible]~~ لو کس د بل نه څه غم لري یا د هغه سره ئې څه کار وي نو هغه به دے د سړي سره یارې دوستي کوي خو چې کله د هغه مطلب پوره چې نو بیاه هغه یارې دوستي هم ختمه شي۔

لو بل ځای کښې د بابا شعر دے دې چې

بے علمه کړي هيڅ عمل ورباندي نه کړے
بلکه طفل هسې لوبې په کتاب کړے

تشریح:

رحمان بابا وائي چې کم سړے علم حاصل کړي
خو په خپل علم باندے عمل نه کوي نو دغه علم هسې
الیس دے. دغه مثال ئې د ماشوم سره ورکړے دے چې
څنګه لو ماشوم ته څوک کتاب ورکړي نو دغه ماشوم
کتاب سره لوبې کوي ځکه چې دغه خو کتاب لوستلې
نه شي نو دغه سې لو عالم کوم چې په خپل علم عمل نه کوي
نو مطلب چې عالم نه لو نه پوهه ماشوم دے چې هیڅ نه ورزي

عشقیه شاعري:

رحمان بابا ته عشق، محبت، ناز و نیاز
جام باندے ډیر کمال حاصل وو. دغه عشقیه شاعري د مجازي
نه شروع کوي او په حقیقي ایے ختمه دي ځکه خو دغه
شاعري اکثر خلق خوښوي. بابا په خپل کلام کښې
د مینې، محبت، سوز و ساز، درد، وفا، هجر او وصال په
داسې ساده ژبه کښې بیان کړے دے چې د لوستونکي او
اوریدونکي په زړه د سے اثر کوي چې هغې ورنه بغیر
د متاثره کیدو نه پاتې کیږي. د دغه د کلام سوز خو ښه او
شعر لو دي چې

ـــ مینه سري بیا باچاهي په لاس کښي مه رالوي
هسي نه لټول جهان لوټي کړمه دیار له سترګو

تشریح:

رحمان بابا وائي چې زما یار ډیر خالښته دے دهغه سترګے ډیرے ښکلی دي وائي مه پرځه دخپل یار دسترګو نه قربان کړې دې وائي که ملا چه د درست جهان باچاهي هم ورکړه نو زه به هغه هم دخپل یار د سترګو نه قربان کړې وني

بل ځائی رحمان بابا فرمائي:

ــــ چا چې درد دعشق لیدلی نه وي
نه پوهیږي په خبرو د رحمان

تشریح:

رحمان بابا خپل کلام کښي د درد وصال ذکر ډیر کړے دے ذکر خو هغه په دے شعر کښي وائي چې کوم سړي عشق نه وي کړي او بیا ورته درد نه وي ملو شوے یعني د محبوب وصال اے نه وي لیدلے نو هغه سړے د رحمان بابا کلام باندے نه شي پوهیدے ځکه چې تر سو پورې کس باندې هغه حالت نه وي راغلے نو هغه دبل کس درد نه شي محسوس کولے

لومړی ځای کښې وائي:

ستا په مخ کښې چې حساب د رحمان نشته
ذکر ئې هسې شو محال د صبر نشته

تشریح:

په دې شعر کښې رحمان د خپل محبوب د حسن ذکر کوي او وائي چې زما محبوب دومره ښائسته دے چې د هغه په رنګ حسن په ټول جهان کښې نشته دے. رحمان بابا وائي ستا د دې حسن زه دیوانه یمه ځکه زه په سره پوهه ځای کیږم خوار یم. زه ستا د بغیر اوس نشم پاتې کیدے زما صبر ټول تمام شوی دے.

خلاصه:

رحمان بابا د پښتو ژبې لوی لوی غښتلی شاعر دے. د خپل پوهانو په نظر کښې د هغه په رنګه بل شاعر د پښتو په ژبه کښې نشته. هغه خپل کلام کښې د پښتو ادب په ډیر اړخونو رڼا اچولې ده. د هغه د شاعرۍ ښکاره اړخونو کښې حقیقي شاعري، اخلاقي شاعري او د عشقیه شاعري لوی لوی برخه پرته ده.

سوال نمبر 7

اولسي ادب څه ته وائي؟ د اولسي ادب په اصنافو رڼا واچوئ.

جواب

تعارف:

اولسي ادب د پښتو ژبې یو ډیره غټه برخه لري. د دې د اغاز پته تراته هم لښته او نه یې اصل لیکوال چا ته معلوم دي نه یې د دې څرګند کښي. د پښتو ادب ډیر زیات اصناف پراته دي کوم چې د اول نه د پښتو ژبه حصه ده په دې اصنافو کې نثري او شاعري دواړه حصو ته برخه ده.

اولسي ادب:

اولسي ادب د پښتو ژبه هغه ادب ته وائي چې د چا لیکوال نه وي معلوم خود په نسل نه نسل ته سینه په سینه منتقل شوی ده.

د پښتو ژبه د ادب آغاز هم د شاعرۍ نه شوی دی او ده خبره لیتول تحقیق کار مني چې د هرې ژبې د ادب آغاز د نظم نه کیږي. اولسي ادب ابتدا د پښتو د سند نه شوی دي چې په واده خادي کښي به د پښتو به هغه اوکور کښي ویلي کیدلې.

د اولسي ادب اصناف:

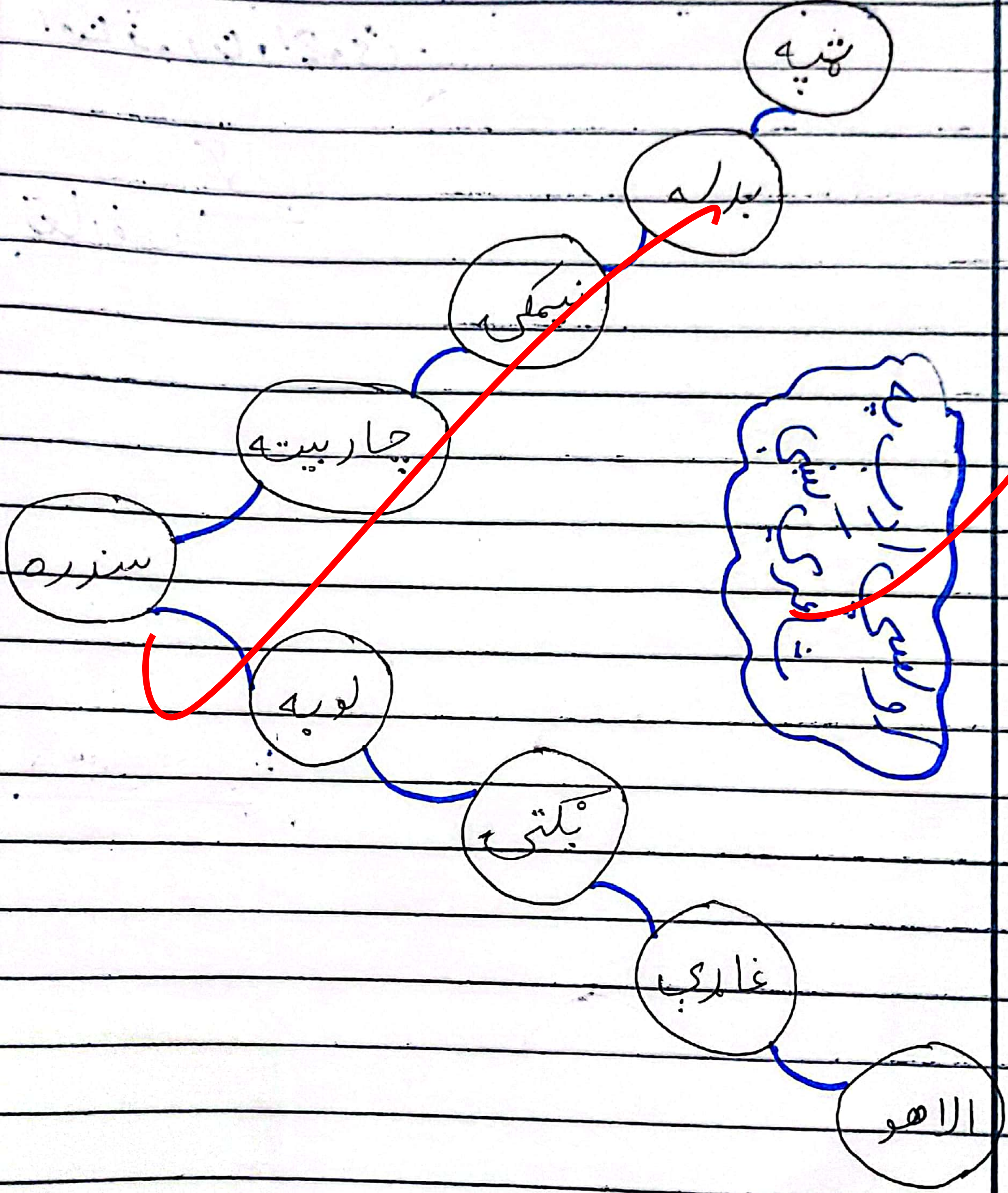

Scanned with CamScanner

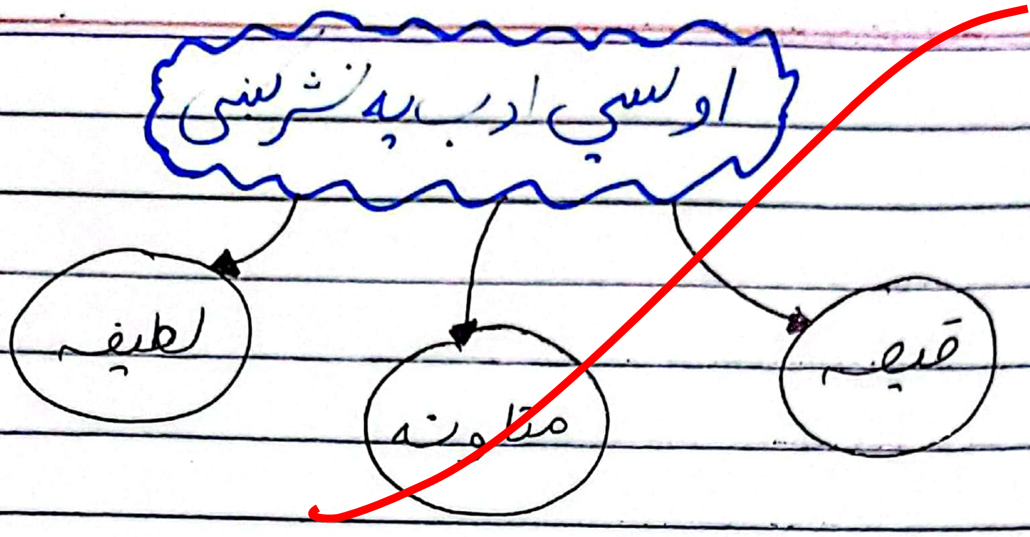

Scanned with CamScanner